

PM Rotel IX (Dnr KS 2021/1645)

Samverkansprogram för Tyresåns avrinningsområde 2022-2027

Remiss från Tyresåns vattenvårdsförbund

Remisstid den 27 februari 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Tyresåns avrinningsområde är 220 km² stort och omfattar cirka 30 sjöar inom ett för svenska förhållanden tätbefolkat och urbant påverkat område. Sex kommuner ligger delvis inom åtgärdsområdet: Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö. Tyresåns vatten rinner ut i Kalvfjärden i Östersjön.

Tyresåns vatten har stått under människans påverkan under lång tid. Sjöar har sänkts, våtmarker dikats ut och vattendrag grävts om för att gynna jord- och skogsbruk. Belastning från dagvatten är idag en av de största påverkanskällorna i Tyresåns avrinningsområde. Flera av Tyresåns sjöar är övergödda. Orenat dagvatten bidrar till övergödningen, men höga fosforhalter i sjöar orsakar även av internbelastning som härrör från historisk tillförsel av näringsämnen. Vattenvårdsförbundets miljöuppföljning har pekat ut belastning från miljögifter som ett ökande problem, eftersom det har påvisats förhöjda halter organiska miljögifter i både vatten och biota i ett antal sjöar och vid Tyresåns utlopp.

Vattenförvaltningen delar in yt- och grundvatten i vattenförekomster. Inom Tyresåns avrinningsområde finns idag tolv ytvattenförekomster. För 2020 uppnådde fem av Tyresåns vattenförekomster hög eller god ekologisk status, men ingen vattenförekomst uppnådde god kemiskt status.

Samarbetet inom Tyresån har en lång historia som sträcker sig tillbaka till 1990-talet. Tyresåns vattenvårdsförbund bildades år 2008 och fortsatte med det tidigare samarbetet för Tyresån. Tyresåns vattenvårdsförbund antog år 2014 tio vattenvårds-mål som vägleder förbundets arbete. Förbundets medlemmar är Botkyrka, Haninge, Huddinge, Tyresö och Stockholms kommun, samt Stockholm Vatten och Avfall AB. Arbetet leds av en styrelse med förtroendevalda från kommunerna och utförs av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från kommunerna och en projektledare.

Kommunerna som har en del av Tyresåns avrinningsområde har tagit fram lokala åtgärdsprogram för flera av vattenförekomsterna. Dessa syftar till att förbättra ekologisk och kemisk status och därmed till att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. I de lokala åtgärdsprogrammen finns en lång rad fysiska åtgärder specificerade. Aktu-

ella lokala åtgärdsprogram för Stockholms del är de för Magelungen-Forsån och Drevviken samt det kommande för Flaten.

Samverkansprogrammets syfte är att staka ut vägen för förbundets arbete under de kommande sex åren. Nu remitterat program skiljer sig från tidigare åtgärdsprogram genom att det inte längre sammanfattar det övergripande åtgärdsbehovet inom avrinningsområdet, utan istället fokuserar på åtgärder och aktiviteter inom förbundets rådgivning och utöver kommunernas eget vattenvårdsarbete. Fokus ligger på att knyta ihop vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet och att stödja de olika aktörerna i deras arbete för god vattenstatus.

Aktiviteter i samverkansprogrammet 2022 – 2027 struktureras kring fem fokusområden som beskriver förbundets inriktning och fokus. Dessa fokusområden är:

1. Samordning och stöd av kommunernas vattenvårdsarbete,
2. Bedriva miljöövervakning,
3. Uppföljning, utvärdering och utredning,
4. Främja biologisk mångfald och
5. Främja rekreation och friluftsliv, kunskaphöjande åtgärder, information och kommunikation.

Förbundet strävar efter att genomföra aktiviteter inom alla fem fokusområden parallellt under programtiden. Inom fokusområdena listas aktiviteterna i prioriteringsordning.

Sammantaget innebär förslaget en ambitionshöjning jämfört med förbundets nuvarande arbete. Miljöövervakning, uppföljning, information och rekreationsfrågor är nya områden eller sådana som ökar väsentligt i omfattning. Samordningen av kommunernas vattenvårdsarbete blir ett nytt uppdrag liksom att arbeta med frågor rörande biologisk mångfald, uppföljning och utredning. Om samtliga föreslagna aktiviteter ska genomföras bedöms arbetstiden för projektledarfunktionen som idag omfattar 70 procent av en heltid öka med ytterligare 65 procent av en heltid. Till detta tillkommer behov för olika typer av riktade insatser med ytterligare 680 timmar, fördelat över 6 år. Förslagen medför sammantaget att finansieringsbehovet ökar med cirka 1 200 000 kronor per år från och med år 2023. Kostnaderna föreslås fördelas enligt nuvarande fördelningsnyckel vilket skulle innebära en ökad kostnad för Stockholm Vatten och Avfall AB från nuvarande cirka 840 000 kronor per år till cirka 1 400 000 kronor per år.

Föreliggande förslag benämns i remissen som alternativ 2 och av underlaget följer att för att detta ska genomföras krävs att remissvaren ger ett uttryckligt stöd för detta alternativ.

Att förorda alternativ 1 innebär att ett begränsat urval aktiviteter ur det föreliggande programförslaget kan genomföras och att stora delar behöver förkastas. Vidare framförs att för att ändå uppnå god status i alla vattenförekomster behöver kommunerna, med alternativ 1, hantera samordningsbehovet på något annat sätt. Alternativ 1 innebär en årlig kostnadsökning om drygt 400 000 kr som finansierar arbete för samordning, uppföljning och utredning, dock i mindre omfattning än för alternativ 2.

Alternativ 0 innebär att bara de aktiviteter som inte kräver ökade resurser kan genomföras och att nuvarande budget på cirka 1 900 000 ligger kvar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Stockholm Vatten och Avfall AB. Exploateringsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd har inkommit med kontorsyttranden.

Fastighetsnämnden, Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar. Trafiknämnden avstår från att svara.

Stadsledningskontoret anser att då Stockholm Vatten och Avfall AB innehar stadens medlemskap i Tyresåns vattenvårdsförbund och därmed betalar medlemskapsavgiften, bör bolagets synpunkter tillmätas en särskild tyngd i sammanhanget. Vidare anser stadsledningskontoret att frågan kring vad som kan och ska finansieras via VATaxan är högst relevant. Mot bakgrund av detta förordar stadsledningskontoret alternativ 1 förutsatt att det går att presentera en mer utförlig redovisning över vad detta alternativ innebär. Stadsledningskontoret lyfter även att ambitionsnivån kan höjas successivt utifrån dialog mellan medlemmarna, samt att en möjlighet är att se om det går att söka extern finansiering i någon del.

Exploateringskontoret ställer sig positivt till samverkansprogrammets omfattning och fokusområden. Vidare anser kontoret att tillhörande aktiviteter och åtgärder är väl valda och definierade samt att ansvarsfördelningen mellan kommuner och vattenvårdsförbundet för de olika aktiviteterna är tydliga.

Idrottsförvaltningen ställer sig positiv till samverkansrapporten och anser att ett helhetsperspektiv är rätt väg för att uppnå en god ekologisk status i sjöar och vattendrag. Förvaltningen lyfter att det inom området verkar många föreningar och fiskevårdsområden som under lång tid har engagerat sig i miljö- och rekreationsfrågor och att en kartläggning av dessa tillsammans med relativt små medel skulle kunna entusiasmera till fortsatt arbete och samarbete vilket vore en stor vinst för alla inblandade.

Miljöförvaltningen välkomnar det nya samverkansprogrammet och anser att förbundet har valt rätt riktning i att främst fokusera på samverkan. Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att förbundet verkar för och samordnar ett gemensamt miljöövervakningsprogram för avrinningsområdet. Under fokusområde 4. Främja biologisk mångfald anser förvaltningen att fler artgrupper knutna till vatten och våtmarker, exempelvis grodarter och vadar- och sjöfåglar, bör nämnas i sammanhanget. Även åtgärder mot invasiva arter, som exempelvis vandarmussla, bör tas med i en sådan lista enligt förvaltningen.

Stadsbyggnadsnämnden ser positivt på att Tyresåns vattenförbunds arbete delvis ges en ny inriktning med ökad betoning på samordning och förbättrade kunskapsunderlag men att programmet skulle kunna ges en mer noggrann genomgång av konsekvenser och kostnadseffektivitet för förslagen i de olika alternativen. Vidare anser nämnden att ytterligare aspekter kan behöva tillföras, till exempel framtida ökade flöden till avrinningsområdet, då det skulle stärka förmågan att klara översvämning i urbana och tätbebyggda områden.

Farsta stadsdelsförvaltning anser att de fokusområden som beskrivs i programmet är väl avvägda och har inget att invända mot förslaget. Förvaltningen tycker däremot att det skulle vara bra om vattenvårdsförbundet även kan titta på åtgärder för att hantera höga flöden och översvämningensrisker i åsystemet eftersom detta kräver samar-

bete över kommungränserna. Vidare förordar förvaltningen alternativ två, men då ärendet handlar om andra nämnders resurser anser förvaltningen att det är svårt att ta ställning till hur dessa används bäst.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning anser att de fokusområden som beskrivs i samverkansprogrammet är väl avvägda och har inget att anmärka mot förslaget. Vidare anser förvaltningen att samverkan inom avrinningsområdet är nödvändig och stödjer därmed alternativ 2 som är det alternativ som beviljar att det föreslagna programmet genomförs.

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) ställer sig positiv till den föreslagna ambitionshöjningen men lyfter att alla delar av samverkansprogrammets fokusområden inte berör SVOA direkt, exempelvis fokusområdet främja rekreation och friluftsliv, och att det därför är tveksamt hur enbart VA-taxan ska kunna motiveras finansiera hela programmet. Vidare lyfter SVOA att alternativ 2 innebär en markant ökad kostnad för SVOA, samt behov av att ytterligare utöka de personella resurserna. Då SVOA inte har planerat för en utökning av sina personella resurser anser de att det blir svårt att prioritera upp detta arbete framför annat viktigt vattenvårdsarbete som de ansvarar för. SVOA förordar därför att alternativ 1 genomförs, men önskar ett förtydligande kring vad alternativet innebär samt att grunderna för en framtida ambitionshöjning av förbundets verksamhet diskuteras vidare.

Mina synpunkter

Vatten är inte enbart något som kännetecknar Stockholm, det är också vårt viktigaste livsmedel och hemvist för många djur- och växtarter som tillsammans bildar ovärderliga ekosystem. När Stockholm växer och den nya staden tar form, behövs insiktsfull planering och noggranna avvägningar mellan olika intressen där stor hänsyn tas till vattenfrågorna.

Därför är vattenfrågorna högt prioriterade och i Stockholms stads miljöprogram 2020-2023, åtar sig staden under etappmålet Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten att aktivt verka för att Stockholms vattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status, enligt EU:s vattendirektiv. Stockholms stad har genom åren varit en framgångsrik aktör inom vattenvården, och vattenkvaliteten i stadens vattenområden har förbättrats avsevärt, men det återstår en hel del arbete för att stadens sjöar och vattendrag ska uppnå en god vattenstatus.

Till grund för detta arbete har staden antagit flertalet styrdokument som ska stötta operativt: Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus, Dagvattenstrategi – Stockholms väg till en hållbar dagvattenhantering inklusive åtgärdsnivå och riktlinjer, Stockholms stads kemikalieplan och Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast. Staden är även i full gång att utveckla lokala åtgärdsprogram för samtliga prioriterade vattenförekomster i staden. För avrinningsområdet kring Tyresån är två lokala åtgärdsprogram färdigställda: Magelungen-Forsån och Drevviken. Ytterligare ett lokalt åtgärdsprogram för Flaten antas under februari månad inom staden.

Men ingen vattenförekomst existerar i ett vakuum. Det vi gör i Stockholms stad är beroende av kringliggande kommuner och vice versa. Därför är det av största vikt att vi samverkar för att optimera åtgärderna och utbyter kunskap och erfarenheter. Att Tyresåns vattenvårdsförbund har valt att inrikta sig på samverkan och att fungera som stöd och samarbetsplattform för vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet är därför mycket viktigt. Jag välkomnar därför förslaget om att förbundet samordnar ett

gemensamt miljöövervakningsprogram för avrinningsområdet, då det som miljöförvaltningen lyfter, är nödvändigt för att få en helhetsbild samt för att mäta effekter av det åtgärdsarbete som pågår i kommunerna. Även förslaget om ökad information och kunskapsspridning i form av exempelvis tätare förekomst av seminarier går väl i linje med den nya inriktningen.

Det finns stora värden i den föreslagna ambitionshöjningen men samtidigt en problematik runt detaljerna kring finansieringen av åtgärderna och projektledarfunktionen och dess omfattning. Då Stockholm Vatten och Avfall AB arbetar med Stockholms samtliga 21 vattenförekomster behöver fördelningen av personella resurser ske i samförstånd med SVOA. Alla delar av samverkansprogrammets fokusområden berör inte heller SVOA direkt, och det är därför tveksamt hur enbart VA-taxan ska kunna motiveras finansiera hela omfattningen av programmet. För exempelvis fokusområdet främja rekreation och friluftsliv vore det mer motiverat om någon annan förvaltning belastas med den ökade kostnaden.

I samverkansprogrammet presenteras två alternativ (alternativ 1 och 2) till framtida budget för förbundet, utöver nollalternativet (alternativ 0), vilket motsvarar nuvarande budget. I detta förslag till samverkansprogram beskrivs framförallt alternativ 2, vilket är det alternativ med högst ambition och störst budget. Alternativ 1, vilket innebär en något större budget jämfört med alternativ 0, är inte tydligt beskrivet. Programmet beskriver inte tydligt vad de olika alternativen medför i fråga om ökad arbetsinsats för förbundets medlemmar. En önskan är att tydligare få beskrivet vad alternativ 1 innefattar och innebär för förbundets medlemmar och jag skulle därmed i första hand önska att programmet togs tillbaka för en omarbetning där skillnaderna i ambition för de olika alternativen tydligare kan klargöras. Det skulle också behövas en utredning för att undersöka vilken organisation som bäst lämpar sig för att ansvara för genomförandet av de olika delarna, exempelvis i de fall där VA-taxan inte anses kunna täcka åtgärderna.

Genom att alternativ 2 ger en ökad kostnad för Stockholm Vatten och Avfall som jag i liggande förslag inte ser är tillräckligt utrett om det kan motiveras skulle jag därför i första hand vilja se en återremiss av programmet och i andra hand vilja förespråka alternativ 1. Men, för att kunna ta tydlig ställning till de olika alternativen skulle åtgärderna i alternativ 1 ytterligare behöva förtydligas.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 23 februari 2022

KATARINA LUHR

Bilagor

1. Remissversion Samverkansprogram för Tyresån 2022-2027
2. Remissversion Samverkansprogram för Tyresån 2022-2027 Bilaga 1
3. Remissversion Samverkansprogram för Tyresån 2022-2027 Bilaga 2
4. Remissversion Samverkansprogram för Tyresån 2022-2027 Bilaga 3

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Tyresåns avrinningsområde är 220 km² stort och omfattar cirka 30 sjöar inom ett för svenska förhållanden tätbefolkat och urbant påverkat område. Sex kommuner ligger delvis inom åtgärdsområdet: Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Stockholm och Tyresö. Tyresåns vatten rinner ut i Kalvfjärden i Östersjön.

Tyresåns vatten har stått under människans påverkan under lång tid. Sjöar har sänkts, våtmarker dikats ut och vattendrag grävts om för att gynna jord- och skogsbruk. Belastning från dagvatten är idag en av de största påverkanskällorna i Tyresåns avrinningsområde. Flera av Tyresåns sjöar är övergödda. Orenat dagvatten bidrar till övergödningen, men höga fosforhalter i sjöar orsakas även av internbelastning som härrör från historisk tillförsel av näringsämnen. Vattenvårdsförbundets miljöuppföljning har pekat ut belastning från miljögifter som ett ökande problem, eftersom det har påvisats förhöjda halter organiska miljögifter i både vatten och biota i ett antal sjöar och vid Tyresåns utlopp.

Vattenförvaltningen delar in yt- och grundvatten i vattenförekomster. Inom Tyresåns avrinningsområde finns idag tolv ytvattenförekomster. För 2020 uppnådde fem av Tyresåns vattenförekomster hög eller god ekologisk status, men ingen vattenförekomst uppnådde god kemiskt status.

Samarbetet inom Tyresån har en lång historia som sträcker sig tillbaka till 1990-talet. Tyresåns vattenvårdsförbund bildades år 2008 och fortsatte med det tidigare samarbetet för Tyresån. Tyresåns vattenvårdsförbund antog år 2014 tio vattenvårds-mål som vägleder förbundets arbete. Förbundets medlemmar är Botkyrka, Haninge, Huddinge, Tyresö och Stockholms kommun, samt Stockholm Vatten och Avfall AB. Arbetet leds av en styrelse med förtroendevalda från kommunerna och utförs av en arbetsgrupp med tjänstepersoner från kommunerna och en projektledare.

Kommunerna som har en del av Tyresåns avrinningsområde har tagit fram lokala åtgärdsprogram för flera av vattenförekomsterna. Dessa syftar till att förbättra ekologisk och kemisk status och därmed till att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten. I de lokala åtgärdsprogrammen finns en lång rad fysiska åtgärder specificerade. Aktuella lokala åtgärdsprogram för Stockholms del är de för Magelungen-Forsån och Drevviken samt det kommande för Flaten.

Samverkansprogrammets syfte är att staka ut vägen för förbundets arbete under de kommande sex åren. Nu remitterat program skiljer sig från tidigare åtgärdsprogram genom att det inte längre sammanfattar det övergripande åtgärdsbehovet inom avrinningsområdet, utan istället fokuserar på åtgärder och aktiviteter inom förbundets rådgivning och utöver kommunernas eget vattenvårdsarbete. Fokus ligger på att knyta ihop vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet och att stödja de olika aktörerna i deras arbete för god vattenstatus.

Aktiviteter i samverkansprogrammet 2022 – 2027 struktureras kring fem fokusområden som beskriver förbundets inriktning och fokus. Dessa fokusområden är:

1. Samordning och stöd av kommunernas vattenvårdsarbete,
2. Bedriva miljöövervakning,
3. Uppföljning, utvärdering och utredning,
4. Främja biologisk mångfald och

5. Främja rekreation och friluftsliv, kunskapshöjande åtgärder, information och kommunikation.

Förbundet strävar efter att genomföra aktiviteter inom alla fem fokusområden parallellt under programtiden. Inom fokusområdena listas aktiviteterna i prioriteringsordning.

Sammantaget innebär förslaget en ambitionshöjning jämfört med förbundets nuvarande arbete. Miljöövervakning, uppföljning, information och rekreationsfrågor är nya områden eller sådana som ökar väsentligt i omfattning. Samordningen av kommunernas vattenvårdsarbete blir ett nytt uppdrag liksom att arbeta med frågor rörande biologisk mångfald, uppföljning och utredning. Om samtliga föreslagna aktiviteter ska genomföras bedöms arbetstiden för projektledarfunktionen som idag omfattar 70 procent av en heltid öka med ytterligare 65 procent av en heltid. Till detta tillkommer behov för olika typer av riktade insatser med ytterligare 680 timmar, fördelat över 6 år. Förslagen medför sammantaget att finansieringsbehovet ökar med cirka 1 200 000 kronor per år från och med år 2023. Kostnaderna föreslås fördelas enligt nuvarande fördelningsnyckel vilket skulle innebära en ökad kostnad för Stockholm Vatten och Avfall AB från nuvarande cirka 840 000 kronor per år till cirka 1 400 000 kronor per år.

Föreliggande förslag benämns i remissen som alternativ 2 och av underlaget följer att för att detta ska genomföras krävs att remissvaren ger ett uttryckligt stöd för detta alternativ.

Att förorda alternativ 1 innebär att ett begränsat urval aktiviteter ur det föreliggande programförslaget kan genomföras och att stora delar behöver förkastas. Vidare framförs att för att ändå uppnå god status i alla vattenförekomster behöver kommunerna, med alternativ 1, hantera samordningsbehovet på något annat sätt. Alternativ 1 innebär en årlig kostnadsökning om drygt 400 000 kr som finansierar arbete för samordning, uppföljning och utredning, dock i mindre omfattning än för alternativ 2.

Alternativ 0 innebär att bara de aktiviteter som inte kräver ökade resurser kan genomföras och att nuvarande budget på cirka 1 900 000 ligger kvar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd och Stockholm Vatten och Avfall. Exploateringsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd och Skarpnäcks stadsdelsnämnd har inkommit med kontorsyttranden.

Fastighetsnämnden, Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd har inte inkommit med svar. Trafiknämnden avstår från att svara.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 februari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholm stads miljöprogram 2020-2023, diarienummer KS 2019/1040, anges bland annat under etappmålet Förbättrad vattenkvalitet i stadens sjöar, vattendrag och kustvatten att staden aktivt ska verka för att Stockholms vattenförekomster uppnår god ekologisk och kemisk status, enligt EU:s vattendirektiv. Stadsnära vatten av god kvalitet är ett av Stockholms varumärken och bidrar till en levande och resilient stad.

Till grund för stadens operativa vattenarbete ligger Handlingsplan för god vattenstatus som kommunfullmäktige antog den 9 mars 2015. I planen anges hur stadens vattenarbete ska bedrivas och hur operativa åtgärder ska komma till stånd. Av denna följer att arbetet bedrivs genom lokala åtgärdsprogram för vart och ett av de olika vattenförekomsterna. I programmet beskrivs nuvarande status och förutsättningar och det lämnas förslag på åtgärder som behövs för att uppnå god status. För avrinningsområdet kring Tyresån har staden tagit fram två lokala åtgärdsprogram: Magelungen-Forsån och Drevviken. Ytterligare ett lokalt åtgärdsprogram för Flaten är under framtagande. Stadsledningskontoret anser att det är bra att enskilda kommuners åtgärder lyfts ur dokumentet och att det föreslagna programmet i högre grad fokuserar på det gemensamma arbetet.

Stadsledningskontoret kan konstatera att nu föreliggande förslag till samverkansprogram innebär att verksamheten växer väsentligt i omfattning och att nya samverkansområden tillkommer exempelvis rörande biologisk mångfald och rekreation. Därtill höjs medlemsavgiften för stadens del med cirka 560 000 kronor till cirka 1,4 miljoner kronor. Stadsledningskontoret anser att detta förefaller vara en rätt hög medlemsavgift. Medlemskapet i Mälarens vattenvårdsförbund uppgår sammantaget till cirka 500 000 kronor som jämförelse. Detta kan förklaras med att antalet medlemmar där är många fler men även med att en stor del av den verksamheten finansieras via EU-medel och statliga bidrag.

Det är idag Stockholm Vatten och Avfall AB som innehar stadens medlemskap och som svarar för medlemsavgiften. Bolaget motsätter sig i sitt remissvar föreslagen ökning och ifrågasätter även om det är motiverat att finansiera samtliga av de åtgärder som nu föreslås via VA-taxan. Bolaget förespråkar istället alternativ 1. Detta alternativ som innebär en något utökad verksamhet jämfört med dagens innebär en kostnadsökning med cirka 180 000 kronor för bolaget. Bolaget påpekar dock att vad detta alternativ egentligen innebär inte går att utläsa av underlaget. Detta är en synpunkt som stadsledningskontoret delar.

Stadsledningskontoret kan konstatera att utöver Stockholm Vatten och Avfall AB ställer sig stadens övriga remissinstanser positiva till förslaget och förordar såvitt kontoret kan förstå alternativ 2. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bidrar jämte bolaget med arbetstid inom ramen för samverkan. Stadsledningskontoret anser att bolagets synpunkter i egenskap av betalande medlem med styrelseansvar behöver tillmätas en särskild tyngd i sammanhanget och att kopplingen mellan vad som kan och ska finansieras via VA-taxan är högst relevant. Vattenvårdsförbundets kärnuppgift är trots allt just vattenvård. Mot bakgrund av detta anser stadsledningskontoret att det är alternativ 1 som ska förordas förutsatt att det går att presentera en mer utförlig redovisning över vad detta alternativ innebär. Stadsledningskontoret utesluter inte att ambitionsnivån kan höjas successivt utifrån dialog mellan medlemmarna. Inom ramen för en sådan skulle det även vara en förutsättning att se om det går att söka extern finansiering i någon del.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret ser positivt på att samverkansprogrammet tydligt beskriver hur vattenvårdsarbetet i Tyresån har förändrats sedan tidigare åtgärdsprogram togs fram och att programmet tydligt lyfter fram och belyser kommunens arbete med lokala åtgärdsprogram och hur detta påverkar vattenvårdsförbundets arbete och rådighet. Detta är också tydligt i ansvarsfördelningen mellan kommuner och vattenvårdsförbundet för de olika aktiviteterna.

I övrigt anser exploateringskontoret att samverkansprogrammets omfattning, fokusområden samt tillhörande aktiviteter och åtgärder är väl valda och definierade.

Exploateringskontoret konstaterar att kommunernas kompetens inom sina geografiska områden är avgörande för ett ändamålsenligt åtgärdsarbete. Stockholms stad har ett ambitiöst arbete med att ta fram lokala åtgärdsprogram för respektive vattenförekomst som, tillsammans med ett strikt krav avseende utsläpp via dagvatten från ny bebyggelse, bidrar till arbetet med att försöka nå miljö kvalitetsnormerna i stadens vatten. Här är Exploateringsnämnden involverad som kravställare och markägare. Som markägare säkerställer nämnden att restaurering av sjöar och vattendrag sker när så bedöms nödvändigt i enlighet med de lokala åtgärdsprogrammen.

För att få till stånd de fysiska åtgärderna i de lokala åtgärdsprogrammen har Stockholms stad ett tätt samarbete internt mellan förvaltningarna. I detta samarbete säkerställer exploateringskontoret att de föreslagna platserna inte sammanfaller med stadens exploateringsplaner.

Idrottsförvaltningen

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ställer sig mycket positiv till arbetet som presenteras i samverkansrapporten och anser att ett helhetsperspektiv är rätt väg för att uppnå en god ekologisk status i sjöar och vattendrag.

Vid aktivitet 1.1 nämns arbetet med att säkerställa vandringsvägar för akvatiska organismer. Eftersom sjösystemet innefattar många sådana hinder skulle det behövas en prioriteringslista där vandringshindrets negativa inverkan ställs mot dess funktion eller kulturhistoriska värde. Att välja rätt åtgärder att lägga resurser på skulle innebära att den ekologiska nyttan optimerades.

I arbetet med att förbättra miljön i Tyresåns sjösystem bör föreningslivet vara en viktig bundsförvant. Inom området verkar många föreningar och fiskevårdsområden som under lång tid har engagerat sig i miljö- och rekreationsfrågor. Att kartlägga dessa och med relativt små medel kunna entusiasmera till fortsatt arbete och samarbete vore en stor vinst för Tyresåns vattenvårdsförbund såväl som för föreningslivet.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar det nya samverkansprogrammet och anser att förbundet har valt rätt riktning genom att avgränsa programmet till de aktiviteter som bedrivs i förbundets regi. I tidigare åtgärdsprogram har åtgärder som redan genomförs eller planeras av kommunerna ingått. I och med intensifieringen av medlemskommunernas vattenvårdsarbete och framtagan

det av gemensamma lokala åtgärdsprogram för vatten har utformandet av förbundets samverkansprogram ändrats till att främst fokusera på samverkan. Samverkansprogrammet stärker förbundets roll att fungera som stöd och samarbetsplattform för vattenvårdsarbetet inom avrinningsområdet.

Vidare anser förvaltningen att det är viktigt att förbundet verkar för och samordnar ett gemensamt miljöövervakningsprogram för avrinningsområdet, något som är nödvändigt för att få en helhetsbild av miljötillståndet och de utmaningar som finns men även för att mäta effekter av det åtgärdsarbete som pågår i kommunerna.

Under fokusområde 4. Främja biologisk mångfald står att förbundet prioriterar åtgärder som ökar biologisk mångfald, både i vattnet och i övergångszonen mellan land och vatten, den så kallade litoralzonen. Här står att ”exempel på sådana åtgärder är att skapa våtmarker genom strandbete, lägga ut risvasar, genomföra våtmarksslätter, skapa uppväxt- och lekmiljö för fisk, gäddfabriker och återplantering av skuggande träd”. De exempel som nämns gynnar främst fiskfaunan. Förvaltningen anser att fler artgrupper knutna till vatten och våtmarker bör nämnas i sammanhanget. Exempelvis kan groddjur gynnas om vissa delar av våtmarkerna hålls fiskfria och vadar- och sjöfåglar kan gynnas av våtmarksslätter och strandbete. När en åtgärdslista tas fram enligt aktivitet 4.2 är det viktigt att dessa aspekter också tas med i upplägget. Även åtgärder mot invasiva arter, som utgör ett hot mot mångfalden i Tyresåns avrinningsområde, bör tas med i en sådan lista. Exempelvis förekommer vandarmussla i Flaten och enstaka exemplar har också hittats i Drevviken.

Samverkansprogrammet innebär en ökad kostnad för ingående medlemskommuner och ökad arbetstid för förbundets projektledare. Förvaltningen berörs inte av den ökade kostnaden i och med att medlemsavgiften betalas av Stockholm vatten och Avfall AB. Miljöförvaltningen bidrar genom sitt engagemang i arbetsgruppen.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 januari 2022 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret berörs inte direkt av de lagda förslagen i *Samverkansprogram för Tyresåns avrinningsområde 2022–2027* men önskar ändå lämna vissa synpunkter. Kontoret ser positivt på att Tyresåns vattenförbunds arbete delvis ges en ny inriktning med ökad betoning på samordning och förbättrade kunskapsunderlag. Förslagen innebär fokus på åtgärder som inte redan omfattas av kommunernas pågående eller planerade vattenvårdsarbete. En samordning av kunskapsunderlag och åtgärder över hela avrinningsområdet kan innebära fördelar till exempel genom att insatser kan genomföras på de platser och med de metoder där störst miljönytta kan uppnås. Kontoret noterar en rad positiva delförslag som strävan mot en mer gemensam miljöövervakning samt stöd till kommunernas arbete för att öka åtgärdstakten, höja effektiviteten och bistå vid ansökning av projektmedel.

Kontoret ser på ett mer allmänt plan klara fördelar med ett utökat samverkansprogram och ser positivt på ett genomförande av föreslagna ambitionshöjningar. Som underlag för stadens prövning av resursbehoven enligt alternativ 1 och 2 skulle programmet kunna ges en mer noggrann genomgång av konsekvenser och kostnadseffektivitet för ingående delförslag. Även ytterligare aspekter kan behöva tillföras som till exempel framtida ökade flöden till avrinningsområdet. Kontoret ser här fördelar med att på lämpliga platser samordna vattenvårdsått-

gårder med åtgärder som syftar till stärkt förmåga att klara översvämning i urbana och tätbebyggda områden.

Farsta stadsdelsförvaltning

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Inom Farsta stadsdelsområde ligger sjöarna Drevviken och Magelungen som förbinds genom Forsån. Farstas vattenförekomster ingår i Tyresåns vattenavrinningsområde. Lokala åtgärdsprogram(LÅP) finns för båda sjöarna. Arbeten i form av fosforutfällning i Magelungen har genomförts och inom kort kommer en dagvattendamm i Fagersjö anläggas. Stadsdelsförvaltningen anser att de fem fokusområdena som beskrivs i programmet är väl avvägda och har inget att invända mot förslaget.

I samband med skyfallen i juni 2021 noterade förvaltningen att det tog väldigt lång tid för vattnet att sjunka undan. Förvaltningen tycker att det skulle vara bra om vattenvårdsförbundet även kan titta på åtgärder för att hantera höga flöden och översvämningrisker i åsystemet eftersom detta kräver samarbete över kommungränserna. I programmet presenteras två alternativ för genomförande. Alternativ 1 innebär att ett endast ett begränsat urval av programmets åtgärder genomförs. Alternativ 2 kostar mer men det innebär att programmet genomförs i sin helhet. Vi förordar alternativ två, men eftersom ärendet handlar om andra nämnders resurser och är det svårt för oss att ta ställning till hur dessa används bäst.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning

Skarpnäck stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Inom Skarpnäcks stadsdelsnämndsområde ligger sjöarna Flaten och Drevviken som båda ingår i Tyresåns sjösystem. Den största näringstillförseln i Flaten kommer från bebyggelsen norr om sjön. De beräknade mängderna från koloniområdena är relativt små. Den tillförda fosformängden är mindre än den acceptabla och Flaten har de lägsta näringshalterna och den bästa vattenkvaliteten bland Stockholms sjöar. Vad gäller Drevviken är fosforhalterna i vattnet höga liksom koncentrationerna av flera miljögifter i både vatten, sediment och fisk. Att åtgärda bottnarnas läckage av fosfor samt dagvattnets tillförsel av näringsämnen och miljögifter inom avrinningsområdet är de mest prioriterade åtgärderna som behöver vidtas för att Drevviken ska kunna nå god vattenstatus år 2027. Framtagande av lokalt åtgärdsprogram för Flaten pågår medan det för Drevviken finns ett antaget program från 2021.

Stadsdelsförvaltningen anser att de fem fokusområden som beskrivs i det översända samverkansprogrammet är väl avvägda och har inget att erinra mot förslaget. Förvaltningen anser att en samverkan för bra vattenvård inom avrinningsområdet är nödvändig och stödjer därför alternativ 2 som är det alternativ som tillåter att det föreslagna samverkansprogrammet genomförs.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfall AB:s tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

SVOA ser utifrån att vara en betalande förbundsmedlem, och mot bakgrund av vår roll som va-huvudman i Stockholm och Huddinge, värdet av den föreslagna ambitionshöjningen. Alla delar av samverkansprogrammets fokusområden berör dock inte SVOA direkt, och det är därför tveksamt hur enbart VA-taxa ska kunna motiveras finansiera hela omfattningen av pro-

grammet. För exempelvis fokusområdet *främja rekreation och friluftsliv* vore det mer motiverat om någon annan förvaltning skulle ta kostnaden.

I samverkansprogrammet presenteras två alternativ (alternativ 1 och 2) till framtida budget för förbundet, utöver nollalternativet (alternativ O), vilket motsvarar nuvarande budget. I detta förslag till samverkansprogram beskrivs framförallt alternativ 2, vilket är det alternativ med högst ambition och störst budget. Alternativ 1, vilket innebär en något större budget jämfört med alternativ 0, är inte tydligt beskrivet. Programmet beskriver inte tydligt vad de olika alternativen medför i fråga om ökad arbetsinsats för förbundets medlemmar. En önskan är att tydligare få beskrivet vad alternativ 1 innefattar och innebär för förbundets medlemmar.

SVOA hyr för närvarande ut en projektledarresurs på 75 procent till förbundet. Några diskussioner om att eventuellt utöka detta åtagande har inte förts mellan förbundet och SVOA. De personella konsekvenserna av en eventuell ambitionshöjning är således oklara för oss. SVOA har inte planerat för en utökning av sina personella resurser och ser i nuläget inte någon möjlighet att prioritera upp detta arbete framför annat viktigt vattenvårdsarbete som vi också ska genomföra.

Alternativ 2 innebär en rejäl ambitionshöjning, och också en markant ökad kostnad för SVOA samt behov av att ytterligare utöka de personella resurserna. Alternativ 1 medför fortfarande en viss ambitionshöjning, men en betydligt mindre kostnadsökning för förbundets medlemmar. SVOA förordar därför att alternativ 1 genomförs.

SVOA utesluter dock inte att ambitionshöjningen inom ramen för alternativ 2 på sikt kan genomföras. En diskussion kring hur ambitionerna ska höjas bör då föras mellan förbundets medlemmar. Kanske kan man närma sig det förväntade resultatet av alternativ 2 genom att exempelvis mer aktivt söka projektpengar och bidrag för specifika delar ur olika fonder, exempelvis LOVA, LIFE etc. En modell för hur sådan typ av delfinansiering av förbundet skulle kunna ske kan hämtas hos exempelvis Mälarens vattenvårdsförbund.

SVOA förordar alltså att alternativ 1 genomförs, men att grunderna för en framtida ambitionshöjning av förbundets verksamhet fortsatt bör diskuteras.